

Kopia
Enligt förteckning
sista sidan

Riksantikvarieämbetet c
Statens historiska musei

Ink. 1997-04-24

Dnr.....

Byggnadsminnesförklaring (BM) av fastigheten
Backen 3, Visborgsgatan 5 i Visby, Gotland

BESLUT

Visby innerstads stadsplanstruktur och bebyggelse utgör ett unikt exempel på hur två ekonomiska expansionsperioder, hansatiden och 1700-talets andra hälft, avspeglas i en välbevarad stadskärna. Den sammansatta bebyggelsemiljön, speglade gångna tiders byggnadsskick, gör innerstaden till ett synnerligen märkligt bebyggelseområde.

Fastigheten Backen 3 med bostadshus från 1700-talet ingår som en värdefull del av bebyggelsemiljön i Visborgs slottsområdet.

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1§ första stycket lag (1988:950) om kulturminnen mm denna fastighet för byggnadsminne (BM).

BM-förklaringen av ovan angivna fastighet skall omfatta bostadshuset samt den tillhörande tomten enligt bifogade karta.

BYGGNADSBESKRIVNING

Fastigheten Backen 3 ligger i den södra delen av Visby innerstad. Kvarteret ligger i omedelbar anslutning till det område där Visborgs slott bredde ut sig intill 1679, då det förstördes.

Bostadshuset på fastigheten står solitärt och är det enda huset i kvarteret som vetter åt Visborgsgatan. Enligt litteratur och muntliga uppgifter skall huset ha flyttats från Nunnegränd (kvarteret Novisen) i Visby till Visborgsgatan kring år 1903 för att ge plats åt Odd Fellowlogens nybyggnad. Andra uppgifter tyder på att så inte är fallet.

Huset, som sannolikt är uppfört kring mitten av 1700-talet är byggt i skiftesverksteknik, på gotländska "bulhus". Riarnas ändar sticker ut på långsidan. Virket är rödtjätrat och fönster- och

Länsstyrelsen i Gotlands län

97-03-20

Överklagande har ej skett
inom föreskriven tid.

Eva Jacobsson
Eva Jacobsson
Registrator

dörrsnickerier målade i grönt.

Byggnaden innehåller en våning och inredd vind samt källare och står på en hög putsad stensockel.

Sadeltaket är belagt med enkupigt tegel och kröns av en skorsten.

En kalkstenstrappa leder upp till huvudentrén med en ytterdörr i fiskbensställd panel. Dörren är sekundär men utförd i äldre stil. Huset har tidigare haft en s k svaipdörr. Äldre fönsterluckor finns bevarade åt gatan och har en diagonalt ställd panel och äldre beslag.

Interiört finns ingen äldre fast inredning bevarad. En omfattande renovering av huset ägde rum under 1970-talet då bl.a. innerväggar, kakelugnar, äldre snickerier och både golv i botten- och vindsvåning revs för att ersättas av ny inredning. De båda öppna spisarna murades upp mot den norra murstocken emedan den södra murstocken revs.

Byggnaden har klassats som ett s k K1-hus ("omistliga byggnader..."). Klassificeringen är grundad på husets "utomordentligt väl bevarade tillstånd och sitt läge".

Huset har en mot gatan väl bevarad exteriör och är en god representant för de bulhus som uppfördes i Visby under 1700-talet. Byggnadens läge och exteriör är av stor betydelse för miljön vid Visborgsgatan.

SKYDDSFÖRESKRIFTER

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kap 2§ samma lag följande skyddsföreskrifter:

1. Ovan angiven byggnad får inte rivas eller till sitt yttre byggas om eller till. Inga förändringar får ske vad gäller tak- och fasadmateriäl eller övrig exteriör utformning.
2. Inga förändringar får heller ske vad gäller källarens murverk, bulhusets stomme, bjälklag och takstol.
3. Byggnaden skall underhållas så den inte förfaller. Vid underhålls- och reparationsarbeten får endast traditionella och till byggnaden anpassade material och metoder användas. Utförandet skall ske på sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

4. Den tillhörande tomten skall hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas.

KOMMENTARER

Avsikten med skyddsföreskrifterna är att inga exteriöra förändringar skall ske. Därför är även mindre förändringar av markbeläggning, plank och port, uppsättning av antenner, räcken, skärmtak, altaner, markiser, skyltar, lampor mm tillståndspliktiga och skall utföras i samråd med länsstyrelsen.

Före underhåll eller restaurering skall kontakt tas med länsstyrelsen, Livsmiljöenheten/Kultur. Råd om åtgärder ges av länsstyrelsen.

Till beslutet bifogas länsstyrelsens förslag till riktlinjer för framtida upprustningsarbeten.

Även för BM prövas bygglovpliktiga åtgärder på sedvanligt sätt i kommunens byggnadsnämnd. Stadsarkitektkontoret bör kontaktas i osäkra fall.

Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen enligt 3 kap 14§ lag om kulturminnen mm lämna tillstånd till ändring av byggnadsminnet i strid med skyddsföreskrifterna.

ÖVRIGT

Lydelsen i detta beslut har efter samråd med Riksantikvarieämbetet ändrats något jämfört med tidigare föreslagen lydelse. Ändringarna är av redaktionell karaktär, sakinnehållet är fortfarande detsamma.

EV ÖVERKLAGANDE AV BESLUTET

Detta beslut kan överklagas hos länsrätten, se bilaga. Beslutet skall enligt 3 kap 21§ lagen om kulturminnen mm tillämpas utan hinder av att ev talan förs mot beslutet.

BESLUTANDE MM

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Thorsten Andersson.

Föredragande har varit länsantikvarie Marita Jonsson

Förberedande handläggning har utförts av byggnadsantikvarierna Elisabeth Sundström och Tor Sundberg.

I den slutliga handläggningen har även deltagit förste länsassessorn Nils Strehlenert.

Thorsten Andersson

Marita Jonsson

Kopia
RAÄ
Byggnadsnämnden
Gotlands Fornsal
Kultur- och fritidsnämnden

Kopia av lagakraftvunnet beslut
RAÄ
Lantmäterimyndigheten
Gotlands Fornsal
Byggnadsnämnden
Planenheten
Länsantikvarien

RIKTLINJER FÖR FRAMTIDA UPPRUSTNINGSBETEN (Förslag)

(Observera att ändring som strider mot BM:s skydds-föreskrifter kräver länsstyrelsens tillstånd. Bygg-lovpliktiga åtgärder prövas i kommunens byggnads-nämnd.)

Vid underhåll ska huset även fortsättningsvis röd-tjåras. Dalbränd trätjåra bör användas med iblandning av äkta falu rödfärg (järnoxidrott, utört i balsam-terpentin).

Vid underhållsmålning av fönster- och dörrsnickerier ska ren linoljefärg användas. Torrpigment ska användas vid brytning av kulörer.

Sockeln är nu sannolikt putsad med ett för hårt bruk och målad med en alltför tät färg och bör vid en framtida restaurering putsas om med rent kalkbruk och ren kalkfärg.

(Även källarvägarna invändigt är målade med en fel-aktig färg som kan stänga in fukt i murverket och bör vid tillfälle kalkas med ren kalkfärg. Den nuvarande färgen måste då helt avlägsnas.)

SPÄREN

3

BACKEN

1

Slottsbacken

1230

1238

S:1
bad

4

101

101

101

serv

serv

ga: 1

Artilleribacken

1225

4

23 ga: 7

22

21

20

19

18

24 ga: 7

ga: 7

ga: 7